

Василенко Олена Вікторівна
кандидат педагогічних наук, доцент,
професор кафедри іноземних мов
Національної академії внутрішніх справ

ПРОБЛЕМА ПРОФЕСІЙНОГО ВДОСКОНАЛЕННЯ ВИКЛАДАЧІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Соціально-економічні перетворення, що відбуваються в суспільстві, науці, економіці, виробництві, визначають нове бачення ролі освіти, вимагають підготовки компетентних фахівців, здатних творчо підходити до вирішення нестандартних професійних завдань. У зв'язку з цим істотно зростають і принципово змінюються вимоги до змісту освіти і, як наслідок, – до професійного рівня педагога, від якого залежить якість освіти на кожному етапі навчання.

Професіоналізм педагога вищої школи забезпечується багатьма складовими, такими як: професійна компетентність, глибоке знання предмета, ерудиція і педагогічна майстерність, комунікативна культура, його готовність і здатність впроваджувати у навчальний процес технології, що забезпечують розвиток творчих задатків студентів, їх самостійності, ініціативності. Отже, професія викладача вищої школи вимагає не тільки певних природних здібностей, таланту, а й величезних розумових, фізичних, емоційних і часових витрат [1]. Проте, для викладача іноземних мов у вищому навчальному закладі окрім зазначених загальних, висувуються і певні специфічні вимоги.

Дослідники, що вивчають особливості педагогічної діяльності, підходять з різних позицій щодо визначення кваліфікаційних та особистісних якостей викладача іноземних мов як фахівця. Викладач іноземної мов – це, перш за все, рівноправний мовний партнер студента на занятті, який повинен вміло керувати спілкуванням, заохочуючи ініціативу студентів.

Виходячи з того, що для студентів ВНЗ немовних спеціальностей, до яких відносяться майбутні юристи, предмет «Іноземна мова» є непрофільним, то з метою зробити процес навчання більш ефективним і результативним, викладач повинен чітко уявляти собі значення і місце іноземної мови в житті і діяльності

майбутнього фахівця. За таких умов роль викладача значно змінюється: йому необхідно не лише забезпечити мовну підготовку студентів, а й зорієнтувати їх на практичне використання іноземної мови за межами аудиторії: у професійній, науковій та інформаційній діяльності. Він повинен вміти переконати студентів у безсумнівній користі вивчення іноземних мов, всіляко підвищуючи навчальну мотивацію студентів. Крім того, викладач повинен спонукати студента постійно вчитися і розвивати у нього навички систематичного навчання, оскільки в сучасному суспільстві здатність випускника до неперервного поповнення знань протягом всього життя більш важлива, ніж ті знання і вміння, які формуються під час навчання у ВНЗ.

Отже, щоб процес навчання студентів був успішним, викладачу іноземних мов потрібно бути не лише фахівцем у своєму предметі, а й володіти методикою навчання, педагогічними технологіями, дидактикою. Так, нові освітні технології дозволяють педагогу успішно адаптуватися до мінливих освітніх умов, а також знайти власну траєкторію вдосконалення, що підвищує власний професіоналізм [3].

З урахуванням специфіки навчального предмета характеристиками викладача іноземної мови у вищому навчальному закладі вважаються:

- професійна компетенція: знання основ педагогіки та вікової психології, вільне володіння іноземною мовою, при тому комунікативна компетенція викладача повинна бути максимально близькою до рівня носіїв мови;

- вміння організувати навчальну діяльність студентів і керувати їх діяльністю;

- особистісні професійно значущі якості, такі як: дисциплінованість і акуратність; відповідальність і цілеспрямованість; ерудиція і широкий світогляд; педагогічна спостережливість; самостійність і швидке прийняття рішень; розумна вимогливість і справедливість; товариськість, ініціативність, творчий потенціал, педагогічний артистизм; емоційна стабільність; високий рівень самоконтролю, витримка, педагогічний такт; доброзичливість; почуття гумору і оптимізм тощо.

Теоретичні і практичні дослідження доводять, що для успішної професійної діяльності викладачу іноземної мови ВНЗ необхідно мати значущі вміння та педагогічні здібності, а саме: *дидактичні* – здатність пояснювати навчальний матеріал у доступній формі; *академічні* – здатність до постійного вдосконалення в обраній спеціальності; *перцептивні* – здатність проникати у внутрішній світ студентів, психологічна спостережливність; *мовні* – здатність ясно та чітко висловлювати свої думки, раціонально користуватися невербальними засобами спілкування (мімікою, жестами); *організаторські* – здатність організувати як навчальний колектив, так і свою власну роботу, здатність до розподілу уваги між кількома видами діяльності, одночасно контролюючи і власну поведінку; *комунікативні* – здатність до спілкування зі студентами, вміння знайти до них правильний підхід, встановити контакт, бути природним і щирим, вміти вислуховувати співрозмовника; *прогностичні* – здатність передбачати наслідки своїх навчальних і виховних дій, прогнозувати мовленнєвий розвиток студентів [2].

Можна зауважити, що обов'язковим для викладача іноземної мови визнається вміння аналізувати власну педагогічну діяльність з метою подальшої корекції та вдосконалення, оскільки це дозволяє викладачу пізнати себе як особистість і професіонала, розвивати свою загальну культуру, дозволяє встановити відповідність власної діяльності сучасним вимогам, виявити власні переваги, недоліки і можливості, виробити стратегію підвищення якості професійної діяльності.

Таким чином, для сучасного викладача ВНЗ, що прагне до майстерності, підвищення якості освітнього процесу, професійного вдосконалення, традиційної, одного разу набутої, педагогічної освіти вже недостатньо, викладач повинен постійно підвищувати свою професійну компетентність, комунікативну культуру, здійснювати безперервний особистісний розвиток протягом всієї педагогічної діяльності. Оскільки лише в цьому випадку він зможе забезпечити високу якість педагогічного процесу і належний рівень підготовки майбутніх фахівців-юристів. У свою чергу, вдосконалення

педагогічної майстерності викладача відбувається, насамперед, в процесі постійної самоосвіти, саморозвитку, роботи над собою, шляхом систематичного поповнення знань, розвитку вмінь і застосування їх у своїй практичній роботі.

Список використаних джерел

1. Алексеева Л.П. Болонский процесс: роль вузовского преподавателя / Алексеева Л.П. // Содержание, формы и методы обучения в высшей школе. – М.: НИИВО, 2004. – Вып.10. – С. 40-46.
2. Малинина И. А. Преподаватель иностранного языка неязыкового вуза: вчера и сегодня / И. А. Малинина // Молодой ученый. – 2011. – №11. – Т.2. – С. 168-170.
3. Нарочная Е.Б. Профессиональная компетентность преподавателя иностранного языка в контексте новой образовательной политики / Е.Б. Нарочная // Преподаватель Высшей школы в XI веке: материалы научно-практической интернет конференции – [Электронный ресурс] – Режим доступа : <<http://www.t21.rgups.ru/s1.php>>.